

La continuada recerca als fons del Museu Arxiu de Santa Maria permet d'introduir noves dades de Jaume Vendrell, fuster, escultor i arquitecte mataroní del segle XVII.

L'estudi, en la línia dels ja publicats per Rafael Soler i Fonrodona sobre els fusters i constructors de retaules mataronins d'aquell segle, com Antoni Riera, pare, i els Llobet, presenta, a més, l'inventari de Joan Llobet, fuster i escultor.

JAUME VENDRELL, FUSTER, ESCULTOR I ARQUITECTE AL SEGLE XVII

D'entre els fusters i escultors mataronins del segle XVII, una de les figures més interessants és la de Jaume Vendrell, que, a més de mestre fuster i constructor de retaules, fou expert tracista o arquitecte.

Nasqué a Mataró el 24 de desembre de 1598, fill de Joan Vendrell i Fargues i de la seva muller Àngela¹. Joan Vendrell era també fuster i escultor; d'ell sabem únicament que va deixar un sagrari de la seva propietat a la confraria del Sagrament de la parròquia de Santa Maria.²

Jaume Vendrell es casà amb Maria Nogueras el 29 de novembre de 1624³. S'havia examinat de fuster el primer de setembre del mateix any, davant els mestres Jaume Moni i Roselló i Pere Pau Camps, cosa que li permetia de treballar com a mestre i d'establir-se pel seu compte.⁴

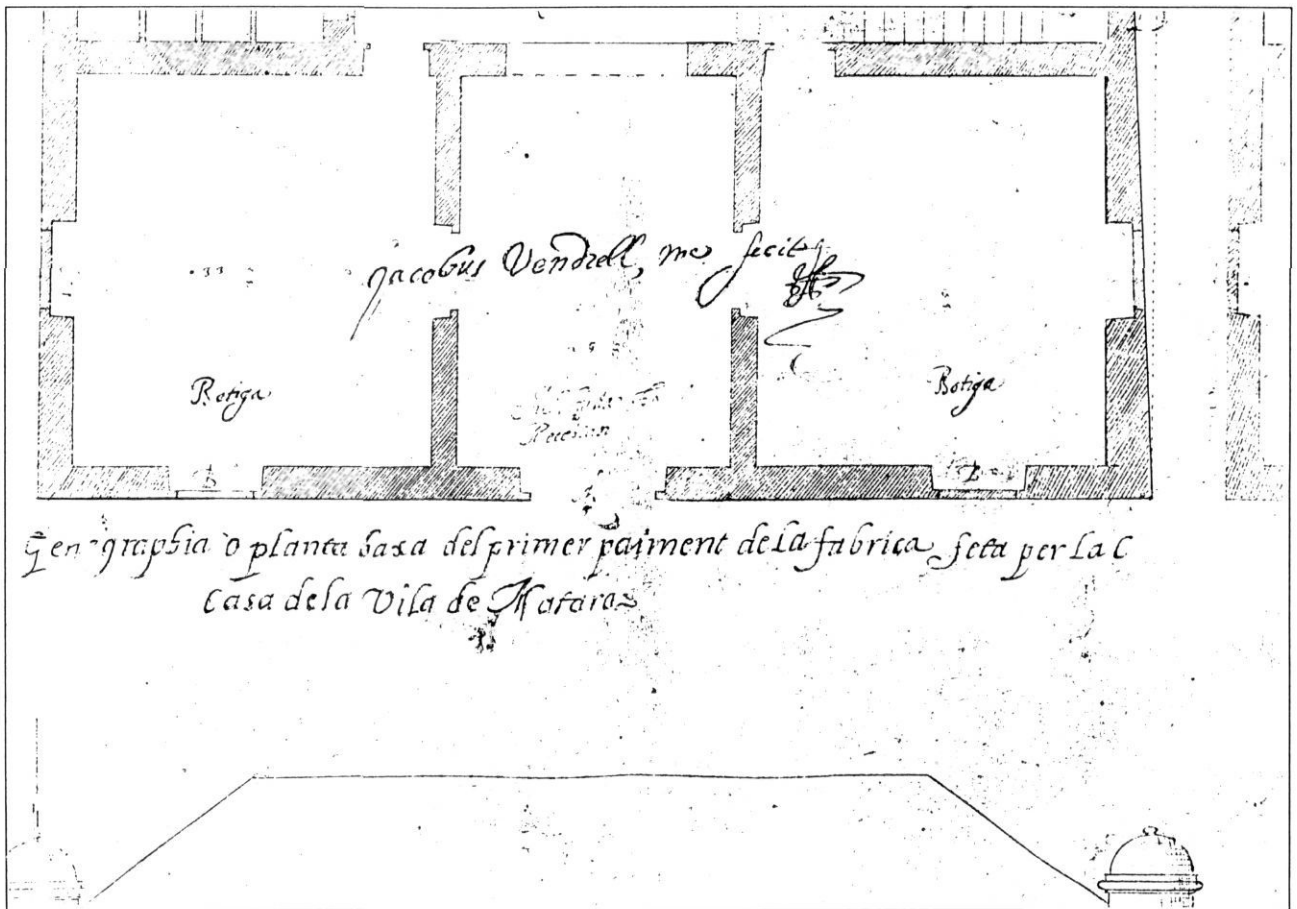
El primer treball que coneixem de Jaume Vendrell és el retaule de sant Elm, d'Arenys de Mar, que obrà junt amb el seu pare Joan Vendrell, contractat l'any 1624 i cobrat el 5 de setembre de 1627⁵. Pocs anys després consta com a artífex del retaule de sant Antoni de Pàdua, per a la mateixa església parroquial d'Arenys de Mar, cosa que certifica el rebut signat el 18 de juliol de 1631⁶.

L'any 1629, d'acord amb la traça que havia presentat, li fou encarregat el retaule de sant Isidre de la parròquia de Sant Martí d'Arenys de Munt⁷.

A Santa Maria de Mataró, Jaume Vendrell construí els retaules de sant Joan i el del sant Àngel Custodi. Del retaule de sant Joan hi ha una extensa documentació al Fons Aguilar del Museu Arxiu de Santa Maria, que comprèn des d'una «memòria a serca de fer lo retaula», fins a la visura efectuada l'any 1636 pels escultors Sebastià Carbonell de Granollers, Joan Fornés de Mataró, Joan Aldabó i Josep Ratés de Barcelona, i Joan Cudina, «fuster de la Vila de Canet». També hi ha constància dels diversos pagaments de l'obra.

Del retaule de sant Joan tenim una fotografia feta pel Sr. Marià Ribas, l'any 1936, quan ja havia començat la seva destrucció. Se n'ha conservat també un petit plafó que representa la visió de Zacaries en encensar l'arca del Santuari, en compliment del seu servei sacerdotal; aquest relleu s'exposa a la sala de Síntesi del Museu Arxiu de Santa Maria.

Del retaule de l'Àngel Custodi coneixem el contracte per a la seva construcció⁸, però no en sabem res més ja que, en extingir-se la confraria titular fou desmuntat, i l'any 1848 es féu una nova estructura a la seva capella per tal de construir-hi el cambril per a la Mare de Déu del Bell Amor, de la confraria de la Cort de Maria. La imatge de la Mare de Déu, vestida, i la del segon titular sant Antoni de Pàdua, subsistiren fins a l'any 1936. Actualment la capella està dedicada a la Mare de Déu de Montserrat.⁹

Detall del plànol de la Casa de la Vila de Mataró, amb la signatura de Jaume Vendrell, 1635.

L'any 1633 Jaume Vendrell rebé l'encàrrec d'acabar el sagrari que havia fet el seu pare, obra que fou visurada pels mestres mataronins Joan Fornés i Joan Llobet; aquest sagrari fou utilitzat fins a la construcció de l'actual capella del Sagrament, i, encara que en desús, es conservà fins a l'any 1936.¹⁰

Un altre aspecte a destacar de l'actuació de Jaume Vendrell és el seu treball com a arquitecte o tracista. L'Arxiu Municipal de Mataró conserva el plànol o traça, en pergami, de la Casa de la Vila, donat a conèixer per l'historiador Joaquim Llovet¹¹; aquesta traça va permetre una important investigació a Carme Espriu. Per ella sabem que el 14 de desembre de 1641 el clavari pagà a «Jaume Vendrell 25 lliures per la trassa y copia de la casa de la Vila a par per determinació del Consell del 9 de desembre de 1635»¹². També fou important la seva col·laboració amb el vigatà Francesc Domènech en les obres d'ampliació de la catedral romànica de Vic, amb la construcció de la capella de sant Bernat Calvó i d'altres¹³. D'aquesta obra fou presentat als *FULLS/51* un plànol original¹⁴.

El testament de Jaume Vendrell és del 19 de gener de 1641, i l'inventari dels seus béns, fet el 28 de juliol del mateix any, a instància del seu germà Joan, prevere, i del seu cunyat Pau Pascual, com a tutors i curadors dels seus fills, ens demostra la seva activitat com a arquitecte; en l'inventari, a més de la seva casa, amb dos portals al carrer d'En Pujol, el mobiliari, i l'habitual roba, hi trobem que tenia tres bancs de fuster i les eines de l'ofici. Però ens ha cridat molt l'atenció que també tenia «una pluma de llautó per trassar, dos burins y tres compassos» i «21 llibres de trassas, 5 trassas en pergami, una trassa estampada del escurial i una taula per trassar», o sigui, l'utilitatge per a l'elaboració dels plànols.

Posseïa també diverses peces de terra, destinades al conreu de la vinya, cosa habitual entre les famílies benestants de Mataró¹⁵. Per la genealogia elaborada per Lluís Adan sabem que cap dels seus tres fills continuà el taller del pare i de l'avi; l'un fou cirurgià i els altres dos doctors en medicina.

Després de la publicació de l'estudi sobre els Llobet, constructors de retaules¹⁶, hem trobat un inventari de Joan Llobet, datat el 29 de gener de 1647, en el qual veiem que tenia també «vuyt trassas de retaules en pergamí, dos llibres stampats de estudis de Architectura, dos llibres vells de paper en els quals hi ha algunas figuras y otras obras de mà de dibuix».¹⁷

Aquests dos inventaris demostren la preparació dels mestres mataronins del XVII, i confirmen que tenien tot el que precisaven per a l'execució dels seus treballs de fusteria, d'escultura i també d'arquitectura.

Rafael Soler i Fonrodona

NOTES.

1.- Museu Arxiu de Santa Maria. Mataró (=MASMM) Llibre de Baptismes núm. 3, foli 13.

2.- LLUÍS FERRER I CLARIANA, *Santa Maria de Mataró. La Parròquia. El Temple*, I (Mataró, 1968), 70.

3.- MASMM. Llibre de Matrimonis núm. 2, foli 72v.

4.- Arxiu de la Corona d'Aragó (=ACA). Secció Protocols Notarials de Mataró. Sèrie 5206. Notari Llop Simó. MASMM. Documentació Aguilar.

5.- JOSEP M. MADURELL I MARIMON, *L'art antic al Maresme* (Mataró 1970), 28.

6.- MADURELL, *L'art antic*, 27 i 254.

7.- MADURELL, *L'art antic*, 53.

8.- ACA. Secció Protocols Notarials de Mataró. Sèrie 1133. Notari Geroni Portell i Torruella, 17 d'agost de 1636. MASMM. Documentació Aguilar.

9.- FERRER I CLARIANA, *Santa Maria*, II, 146.

10.- FERRER I CLARIANA, *Santa Maria*, I, 71.

11.- JOAQUIM LLOVET, *La ciutat de Mataró*, II (Barcelona 1961), 185.

12.- CARME ESPRIU, «Apunts per a l'estudi d'un edifici urbà: L'Ajuntament de Mataró (1635-1705)», *IV Sessió d'Estudis Mataronins* (Mataró 1988).

13.- MADURELL, *L'art antic*, 140.

14.- LLUÍS ADAN I FERRER i RAFAEL SOLER i FONRODONA, «La planta de la catedral romànica de Vic», *FULLS del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 54 (Mataró, gener 1996).

15.- MASMM. Not. 6. Inventaris.

16.- RAFAEL SOLER i FONRODONA, «Els Llobet constructors de retaules al segle XVII», *FULLS del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 53 (Mataró, octubre 1995).

17.- MASMM. Not. 6. Inventaris.